

Galutinės
rekomendacijos

EUROPOS PILIEČIŲ FORUMAS

Energijos vartojimo efektyvumas

Europos piliečių forumas energijos vartojimo efektyvumo klausimais

Galutinės rekomendacijos

Atsakomybės ribojimo pareiškimas. Šiame dokumente pateikiami Europos piliečių forumo energijos vartojimo efektyvumo klausimais rezultatai. Jie suskirstyti pagal temines sritis.

Turinys

Informacija ir elgsenos pokyčiai.....	3
Sąžiningos ir vienodos galimybės	4
ES vaidmuo pasaulyje ir valstybės narės	5
Darbo vietos ir švietimas	9
Infrastruktūra	12
Pastatai	17
Transportas	18
Forume dalyvaujančių piliečių vertinimo rezultatai	20

Informacija ir elgsenos pokyčiai

Rekomendacija Nr. 1

Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją

Rekomenduojame vartotojams teikiamą informaciją padaryti prieinamesnę, skaidresnę ir patogesnę naudoti, kad namų ūkiai ir organizacijos galėtų efektyviau vartoti energiją. Todėl rekomenduojame:

- sukurti internetinį portalą, kuriame būtų įdiegta savikontrolės funkcija, padedanti vartotojams įvertinti savo poreikius, susijusius su transportu, būsto gerinimu, taip pat būtų pateikta patarimų, kaip mažinti išlaidas. Tai būtų vartotojams skirtas sprendimų rinkinys, įskaitant tolesnius veiksmus ir kontaktinę informaciją,
- sukurti savivaldybių lygmeniu (savivaldybėse, bibliotekose) vieno langelio principu veikiančių fizinių centrų, kuriuose konsultuotų nepriklausomi ekspertai, tinklą. Šiame tinkle neturėtų būti nederamai teikiama pirmenybė kaimo ar miesto vietovėms arba tam tikroms socialinėms grupėms. Toks vieno langelio principu veikiantis centras turėtų teikti konsultacijas dėl teisinių, finansinių, techninių aspektų ir vietos paslaugų teikėjų. Vietos subjektai raginami skleisti informaciją apie šią paslaugą;
- sukurti prieinamesnes ir visiems suprantamas gaminių energijos vartojimo efektyvumo etiketes, kuriose pateikiama informacija apie gaminių naudojimo trukmę, taip pat nuoroda į vieno langelio principu veikiančių centrų tinklą.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes tinkamus sprendimus galima priimti tik tada, kai turime tinkamos informacijos savo veiksams pagrįsti. Ši informacija turi būti suprantama ir prieinama visiems. Nors informacijos jau gali būti skelbiama daug, dažnai ji būna žinoma ne visiems, juolab – ne visiems suprantama. Vartotojai turėtų žinoti, kiek energijos suvartoja, ir valdyti savo duomenis, taip pat žinoti apie jiems užtikrinamas pasirinkimo galimybes, šių skirtingų galimybių kainą ir jiems prieinamas paslaugas bei paramą, padedančias efektyviau vartoti energiją.

Sąžiningos ir vienodos galimybės

Rekomendacija Nr. 2

Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją

Rekomenduojame sukurti palankesnę mokesčių sistemą, skirtą smulkiesiems nekilnojamojo turto savininkams, kad nuomininkai nebūtų laikomi kliūtimi renovuoti savo būstą. Tai turėtų būti pasiekta taikant darbo ir medžiagų mokesčių lengvatas, atsižvelgiant į asmenų pajamas. Didžiausia pagalba turėtų būti teikiama mažiausias pajamas gaunantiems asmenims.

Subsidijų mechanizmai turėtų būti numatyti prieš pradėdant darbus arba subsidijos turėtų būti mokamos dalimis renovacijos darbams jau vykstant.

Vyriausybės turi investuoti į socialinį būstą, kuriame energija vartojama efektyviai ir naudojamos tvarios medžiagos.

Pajamos iš CO₂ taikomų mokesčių iš dalies turėtų būti skiriamos energijos vartojimo efektyvumui didinti (įskaitant renovacijos darbus). Tarptautinės įmonės, kurios teršia daugiau, turėtų būti atitinkamai apmokestinamos.

Bankai turėtų sudaryti palankesnes sąlygas gauti kreditą energinei renovacijai, taikydami pajamoms pritaikytą palūkanų normą.

Pagrindimas

Socialinis teisingumas reiškia vienodas galimybes gauti energijos ir turėti būstą. Šiandien susiduriame su nepriimtina padėtimi: kai kurie žmonės patiria didelį energijos nepriteklį, o maži vidurinėsios klasės būstų savininkai negauna pagalbos ir subsidijų nei savo, nei nuomajamam būstui renovuoti. Nuomininkai jaučiasi bejėgiai ką nors pakeisti. Mūsų nuomone, netoleruotina, kad pastangos nėra teisingai paskirstytos ir kad kai kuriems žmonėms galimybė gyventi šiluminio komforto sąlygomis yra neprieinama.

Vienodomis galimybėmis užtikrinama, kad energijos vartojimo efektyvumo didinimas būtų įperkamesnis visiems, ir taip būtų prisidedama prie bendros kovos su klimato kaita.

Šiandien renovacijos finansavimo modelių yra visose ES valstybėse narėse, tačiau jie ne visada yra optimalūs ir ne visada atitinka tikslinių grupių poreikius.

ES vaidmuo pasaulyje ir valstybės narės

Rekomendacija Nr. 3

Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu

Rekomenduojame Europos Sąjungai investuoti į naujų energetikos technologijų, įskaitant atsinaujinančiuosius energijos išteklius, mokslinius tyrimus ir plėtrą, kad būtų pasiektas didesnis energijos vartojimo efektyvumas. Dėmesio centre turėtų būti šios sritys:

1. energijos gamyba (vandenilis, branduolinė sintezė ir kt.);
2. energijos kaupimas (baterijos);
3. energijos perdavimas ir
4. suvartojamo energijos kiekio mažinimas.

Taip pat rekomenduojame ES skatinti pasinaudoti konkrečios šalies konkurenciniais pranašumais energijos gamybos srityje, kartu sudarant palankesnes sąlygas valstybėms narėms keistis geriausios praktikos pavyzdžiais ir žiniomis.

Be to, rekomenduojame teikti pirmenybę veiksams pagal principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, kuriais labiausiai prisidedama prie energetinės nepriklausomybės.

Pagrindimas

Politiniu požiūriu ši rekomendacija yra svarbi, nes ja Europa ir jos piliečiai apsaugomi nuo galimų geopolitinių krizių. Ji taip pat padeda apsaugoti Europos vertybes ir demokratiją, nes suteikia ES galimybę nutraukti ryšius su korumpuotomis vyriausybėmis. Be to, ji gali padėti greičiau priimti ES teisės aktus, nes Europa turėtų daugiau laisvės nustatyti savo standartus. Valstybėms narėms keičiantis žiniomis taip pat pagerėtų jų tarpusavio santykiai.

Socialiniu ir ekonominiu požiūriu padidėtų ES konkurencingumas ir būtų galima lėšas, skirtas 61 proc. energijos importo (2019 m. duomenys: https://ecrgroup.eu/campaign/energy_security) apmokėti, nukreipti į vidaus investicijas, kuriomis sukuriama daugiau vertės ES ir jos piliečiams. Dėl mažesnio energijos importo iš trečiųjų šalių taip pat sumažėtų kainų svyravimų ir sutrikimų pasaulinėse energijos rinkose tikimybė, taip pat būtų sukurta daugiau darbo vietų ES.

Aplinkos apsaugos srityje tai galėtų lemti mažesnę energijos suvartojimą, ekologišką augimą ir poveikio klimatui neutralumą – visa tai susiję su principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“ ir ES įsipareigojimais dėl tvarumo.

Rekomendacija Nr. 4**Pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti**

Rekomenduojame ES skatinti paramos priemones, skirtas energijos vartojimo efektyvumo standartams diegti, tiesiogiai arba teikiant tvirtas paskatas valstybėms narėms. Tai padės užtikrinti sąžiningą pastangų paskirstymą ne tik pavieniams asmenims ir įmonėms, bet ir regionams, kad niekas nebūtų paliktas nuošalyje.

Pagrindiniai principai:

- sukurti energijos vartojimo efektyvumo kultūrą geriau informuojant, kad galėtume vartoti mažiau ir geresnės energijos;
- teikti sąlygines paskatas, padėti įmonėms integruoti energijos vartojimo efektyvumą į jų vykdomą gamybą, paskirstymą ir pardavimą, stengiantis, kad nebūtų susilpnintos MVĮ;
- garantuoti minimalų energijos kiekį deramoms gyvenimo sąlygoms užtikrinti ir didelę pagalbos dalį skirti pažeidžiamiausiems asmenims (pvz., teikti neigiamos palūkanų normos paskolas). Siekiama sumažinti socialinę nelygybę, o ne ją įtvirtinti;
- teikti paskatas visiems asmenims, bet atvirkščiai proporcingai jų pajamoms, visų pirma taikant progresinę energijos kainodarą ir atsižvelgiant į energijos šaltinius.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes, nors energijos vartojimo efektyvumo standartai yra nustatyti, jų prieinamumas ir įgyvendinimas tebėra riboti. Šiandien Europos mastu galioja daug energijos vartojimo efektyvumo standartų (pastatų statyba ir renovacija, gaminių ir prietaisų ekologinis projektavimas, kova su suplanuotu nusidėvėjimu, teisė į remontą ir kt.).

Jie yra platus užmojis ir padeda rinkai vystytis, tačiau įvairiose valstybėse narėse jų įgyvendinimas skiriasi. Jais nustatyti techniniai reikalavimai, kurie turi finansinį poveikį, į kurių taikymo sritį gali būti neįtrauktos tam tikros grupės (ne visi išgali atlikti energinę būsto renovaciją arba pirkti efektyviausiai energiją vartojančius buitinius prietaisus) arba kuriais sudaromos sąlygos nesąžiningai konkurencijai (tarp Europos įmonių, kurios laikosi šių standartų savo gamybos procesuose, ir įmonių už Europos Sąjungos ribų).

Energijos vartojimo efektyvumas neturėtų būti prabanga arba pasirinkimo galimybė, kurios kai kurie galėtų išvengti. ES galėtų atlikti svarbų vaidmenį užtikrinant, kad energijos vartojimo efektyvumas padėtų pagerinti kasdienį žmonių, ypač pažeidžiamiausių namų ūkių, gyvenimą. Žinome, kad kai kurios mūsų vietos valdžios institucijos ir administracijos gali atlikti svarbų vaidmenį, rodydamos pavyzdį ir skatindamos rinkos raidą.

Žinome, kad tam tikri mūsų rekomendacijos aspektai priklauso ne tik nuo Europos Sąjungos ir kad juos reikia griežtai suderinti su valstybėmis narėmis. Bet ar tai, kad

piliečiai susibūrė į forumą, nereiškia, jog metas imtis drąsių veiksmų?

Rekomendacija Nr. 5

Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą

Rekomenduojame ES užtikrinti energijos vartojimo efektyvumo direktyvų įgyvendinimą valstybėse narėse, nes jos šiuo metu įgyvendinamos nevienodai. Tobulintini įgyvendinimo aspektai yra informavimas, finansavimas ir sankcijos.

Informacija turi būti prieinama ir pritaikyta tikslinei auditorijai, pvz., jaunimas informuojamas socialinėje žiniasklaidoje, o pagyvenę žmonės – per televiziją, taip pat ji turi būti lengvai matoma viešosiose erdvėse.

ES finansuoja tik reikalavimus atitinkančias valstybes nares, remdamasi išmatuojama pažanga. Finansavimas turi būti teisingas, proporcingas ir sąžiningas, atsižvelgiant į nevienodus valstybių narių pajėgumus.

Sankcijų mechanizmai jau taikomi, o Komisija gali kreiptis į teismą dėl reikalavimų nesilaikančių valstybių narių vyriausybų.

Kad būtų padidintas skaidrumas, valstybės narės turėtų būti reitinguojamos pagal jų įgyvendinimo pastangas. Galiausiai ES turėtų skatinti nacionalines vyriausybes sukurti pranešimų registracijos sistemą, kad piliečiai galėtų pranešti apie energijos švaistymą, o vietos valdžios institucijos – imtis atitinkamų veiksmų.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes užtikrinus direktyvų įgyvendinimą visose šalyse poveikį patirtų visi ES piliečiai ir jie net galėtų tiesiogiai prisidėti prie stebėsenos proceso. Be to, jei valstybės narės bus labiau tarpusavyje susiderinusios, ateityje bus lengviau priimti sprendimus dėl naujų priemonių. Kalbant konkrečiai apie informaciją, radus naujų būdų, kaip įtraukti skirtingų visuomenės sluoksnių gyventojus, galėtų būti užtikrinta didesnė tiek ES, tiek nacionalinių vyriausybų atskaitomybė.

Tik veiksmingai juos įgyvendinus valstybių narių lygmeniu, bus galima užtikrinti, kad energetikos sektoriaus pertvarka ir energijos vartojimo efektyvumo didinimas vyktų reikiamu greičiu ir intensyvumu. Jei kiekvienoje valstybėje narėje bus laikomasi energijos vartojimo efektyvumo standartų, daugiau ES piliečių galės džiaugtis įvairia energijos vartojimo efektyvumo teikiama nauda.

Darbo vietos ir švietimas

Rekomendacija Nr. 6

Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje

Rekomenduojame didinti mokymo veiklos su energijos vartojimo efektyvumu susijusių profesijų srityje mastą. ES galėtų priimti šias priemones:

1. valstybės narės galėtų teikti subsidijas asmenims, kad jie galėtų mokytis kvalifikuoto žaliojo darbo srityje. Valstybė turėtų skatinti darbuotoją po to tam tikrą laiką likti ir dirbti šalyje;
2. ES galėtų remti trumpalaikes mainų arba rotacijos programas, pvz., studentams ir darbuotojams (kvalifikuotiems ir besimokantiems) skirtas „Erasmus“ programas energijos vartojimo efektyvumo srityje;
3. kol bus išspręstas su energijos vartojimo efektyvumu susijusių kvalifikuotų darbuotojų trūkumo klausimas, kvalifikuotiems darbuotojams iš ES nepriklausančių šalių turėtų būti išduodamos vizos, kad jie galėtų atvykti dirbti į konkrečias minėtas vizas išduodančias valstybes nares.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes norint sėkmingai įgyvendinti visas kitas rekomendacijas, kurias parengė Europos piliečių forumas, labai svarbu turėti kvalifikuotus darbuotojus visais energijos vartojimo efektyvumo priemonių įgyvendinimo lygmenimis. Neturėdamos kvalifikuotos darbo jėgos, valstybės narės negali tikėtis, kad bus pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslai. Siūlome tris priemones, kurių kiekviena atitinka skirtingus poreikius, susijusius su darbuotojų kvalifikacija ir darbo rinka.

1 priemonė. Ši priemonė skirta asmenims, norintiems tobulinti įgūdžius arba jų įgyti su energijos vartojimo efektyvumu susijusiose srityse. Skirdamos subsidijas mokymui, nacionalinės vyriausybės gali padaryti jas prieinamesnes visiems, ypač asmenims iš nepasiturinčių šeimų, kurie kitu atveju galbūt negalėtų skirti savo laiko kvalifikacijos kėlimui ar persikvalifikavimui. Taip pat siūlome, kad valstybės narės vis dėlto atsižvelgtų į protų nutekėjimo (kai darbuotojai persikelia į užsienį siekdami geresnio darbo užmokesčio) riziką. Subsidijuojamoje mokymo veikloje dalyvaujantys darbuotojai turėtų būti vienaip ar kitaip skatinami panaudoti savo naujus įgūdžius šalyje, kuri investavo į jų mokymą. Prieinamas finansavimas padėtų padidinti kursų patrauklumą, o tai galėtų paskatinti daugiau žmonių ieškoti darbo šioje srityje. Tai reiškia, kad bus daugiau ekspertų, galinčių planuoti, įgyvendinti ir audituoti su energijos vartojimo efektyvumu susijusias investicijas.

2 priemonė. Tai paskata valstybėms narėms dalytis savo kvalifikuota darbo jėga vykdant trumpalaikius projektus ir užtikrinti, kad valstybės narės, kuriose trūksta specialistų, taip pat galėtų rengti efektyvaus energijos vartojimo iniciatyvas. Tai galėtų paskatinti tarpvalstybinius informacijos ir įgūdžių mainus, todėl būtų propaguojami žalieji įgūdžiai.

3 priemonė. Pripažįstame, kad ne visos sritys, kuriose reikia kvalifikuotų darbuotojų, gali būti greitai užpildytos į darbą priimant vietas darbuotojus. Europoje prireiks laiko sukurti kvalifikuotų darbuotojų rinką, todėl būtų naudinga rasti būdų kviesti kvalifikuotus asmenis iš ES nepriklausančių šalių.

Apibendrinant paminėtina pagrindinė sąlyga – be kvalifikuotų darbuotojų žmonės negali diegti pokyčių, kad efektyviau vartotų energiją.

Rekomendacija Nr. 7

Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą

Rekomenduojame daugiau šviesti piliečius su ekologija ir energijos vartojimo efektyvumu susijusiais klausimais. Tai būtų galima padaryti nustačius šias priemones:

1. Europos energijos vartojimo efektyvumo sertifikata, parengtą pagal tarptautinio kompiuterio vartotojo pažymėjimo (ICDL) pavyzdį, kad būtų skatinamas pagrindinių žinių apie energijos vartojimo efektyvumą lygis.
2. Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad kasmet tam tikras skaičius kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų baigtų kursus, susijusius su energijos vartojimo efektyvumu, kad šalyje būtų padidintas kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų skaičius. Ankstesniais metais ši koncepcija buvo taikyta universitetuose studijuojantiems studentams.
3. ES turėtų pradėti rengti visuomenės informavimo kampanijas, kuriomis būtų siekiama pabrėžti kvalifikuotų žaliojo sektoriaus darbuotojų vertę ir parodyti, kad tai yra ateities darbo vietos. Jos galėtų būti skirtos ypač jaunimui, siekiant parodyti, kad fizinis darbas gali būti toks pat patrauklus kaip ir darbas biure.

Pagrindimas

Kokybiškas švietimas yra bet kokių reikšmingų pokyčių pagrindas. Siūlome tris priemones, kurių kiekviena atitinka skirtingus su švietimu susijusius poreikius: trūksta bendrų žinių apie energijos vartojimo efektyvumą, jaunimas nedalyvauja profesiniame mokyme, kurio reikia efektyvaus energijos vartojimo iniciatyvoms remti, ir nekeičia požiūrio į profesijas, kurių reikia energetikos pertvarkai remti, kad jos taptų patrauklesnės.

Pirma, grupė sutinka, kad apskritai reikia daugiau žinių apie energijos vartojimo efektyvumą. Žinios sumažina kliūtis, trukdančias pasirinkti su energijos vartojimo efektyvumu susijusius sprendimus individualiu ir nacionaliniu lygmenimis. Tai galėtų būti mokykloje dėstomas dalykas, privalomas profesinis kursas arba universitetinis kursas. Apskritai rekomenduojame, kad kiekvienas tokio kurso lygis, kuriuo galite jį lankyti, būtų susietas su tam tikra paskata.

Antra, iš praeityje Europos universitetų užsibrėžtų tikslų galima spręsti, kad Europos tikslai valstybės nars skatina daugiau dėmesio skirti tam tikroms švietimo sritims. Nustačius tokius tikslus energijos vartojimo efektyvumo srityje, galiausiai padidės profesinio mokymo veikloje dalyvaujančių asmenų skaičius. Kitaip tariant, nustatydama tikslus valstybėms narėms, ES verčia jas didinti su energijos vartojimo efektyvumu susijusiose srityse dirbančių žmonių skaičių. Taigi vyriausybės yra tiesiogiai atsakingos už kvalifikuotos darbo jėgos ugdymą.

Galiausiai ši rekomendacija yra svarbi, nes reikia ugdyti pozityvesnį žmonių požiūrį į fizinį darbą ir darbą techninėse srityse. Įgyvendinant kampanijas galėtų būti supažindinama su įvairiomis darbo sritimis, parodant, kad fizinis darbas yra labai svarbus, suteikia gerų ateities perspektyvų ir nebūtinai yra ne toks įdomus kaip darbas biure.

Infrastruktūra

Rekomendacija Nr. 8

Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiesiems energijos ištekliams

Rekomenduojame EK teikti pirmenybę tinklo optimizavimui:

1. didinti energetinį saugumą ir patikimumą investuojant į atsinaujinančiuosius energijos išteklius, vykdant energijos kaupimo mokslinius tyrimus ir įgyvendinant pažangųjį valdymą;
2. parengti investicijų planą, į kurį būtų įtrauktos valstybėms narėms skirtos gairės dėl tinklo tobulinimo vietos ir tarpvalstybiniu lygmenimis;
3. plėtoti tinklą atsižvelgiant į centralizavimo ir decentralizavimo galimybes ir pranašumus. Efektyviausio energijos vartojimo galimybė turėtų būti įgyvendinama kiekvienu konkrečiu atveju;
4. įgyvendinti mechanizmus, pagal kuriuos būtų stebima, ar tinkamai naudojamas finansavimas, ir užtikrinamas ES taisyklių vykdymas, kad galutinis naudotojas galėtų visapusiškai pasinaudoti investicijų teikiama nauda, o įmonės galėtų jų laikytis;
5. skatinti valstybes nares padėti piliečiams naudoti pažangiuosius skaitiklius ir efektyviai energiją vartojančius išteklius, taip pat įgyvendinti tiekėjams ir vartotojams skirtas finansines paskatas taikyti efektyvaus energijos vartojimo praktiką; apsvarstyti galimybę sukurti sistemą, pagal kurią piliečiai galėtų kaupti ir gaminti energiją.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes optimizavus tinklą taip, kad būtų galima naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius, suteikiama daug naudos tiek gamintojams, tiek galutiniams naudotojams. Optimizavus tinklo sistemas didinamas energijos vartojimo efektyvumas ir skatinama naudoti atsinaujinančiuosius energijos išteklius. Šiuo požiūriu užtikrinamas efektyvus energijos perdavimas, kaupimas ir naudojimas. Be to, tinklo plėtra skatinamos stabilios energijos kainos ir išmaniųjų prietaisų naudojimas ir sudaromos palankesnės sąlygos sklandesniam energijos tiekimui.

Vartotojai ir tiekėjai gauna naudos iš tinklo optimizavimo ir plėtros, taikant išmaniąsias valdymo sistemas. Vartotojai gali gauti vertingos informacijos apie energijos suvartojimą, tiekėjai gali geriau stebėti paklausą ir gamybos efektyvumą, o kaupimo sistemos gali papildyti modernizavimo procesą.

Tinklo optimizavimu, kuriuo skatinamas energijos vartojimo efektyvumas ir mažinami energijos nuostoliai, ne tik sumažinamos sąnaudos, bet ir skatinamas aplinkos tvarumas. Vartotojų įgalėjimas ir jų integravimas į energetikos sistemą padeda užtikrinti vienodas sąlygas ir mažinti korporacijų įtaką. Norint užtikrinti plataus masto įgyvendinimą ir piliečių dalyvavimą, būtina keisti požiūrį į energijos

vartojimo efektyvumą.

Be to, tinklų modernizavimas dera su ES tikslais mažinti išmetamųjų teršalų kiekį, kovoti su klimato kaita ir pereiti prie dekarbonizuoto energetikos sektoriaus. Įgyvendindami šį požiūrį gaminsime daugiau energijos, būsimė efektyvesni Europoje ir mažiau priklausomi nuo užsienio šaltinių. Galiausiai šis naujas sektorius suteiks naujų darbo galimybių ir pagerins ES, kaip pasaulinio masto veikėjos teisingesnėje energetikos sistemoje, padėtį.

Rekomendacija Nr. 9

Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas

Rekomenduojame:

1. skatinti informavimą apie energijos vartojimo efektyvumą ir dabartinių energetikos bendrijų matomumą. Kalbant konkrečiai, galėtume užtikrinti, kad informacija apie energetikos bendrijas būtų suprantama ir prieinama visiems ES piliečiams, arba galėtume dalytis gerąja patirtimi, susijusia su energetikos bendrijomis ES;
2. ekonomiškai įvertinti energijos taupymo rodiklius, pasiektus kuriant efektyviai energiją vartojančias energetikos bendrijas. Tiksliau sakant, galėtume sukurti mechanizmus, kurių šiuo metu nėra, arba energijos vartojimo efektyvumo sertifikatų sistemą;
3. padėti vietos valdžios institucijoms finansiškai remti efektyviai energiją vartojančių bendrijų iniciatyvų plėtojimą. Kalbant konkrečiau, jos galėtų naudoti lėšas, kurios gaunamos tiesiogiai iš ES (pvz., FEDER fondo).

Šioms bendrijoms pradėjus veikti, pirmenybė būtų teikiama tam, kad energijos vartojimo efektyvumas taptų pagrindiniu bendrijos principu. Kalbant konkrečiai, galėtume izoliuoti pastatus, diegti naujas technologijas ir plėtoti bendrijų šildymo ir vėsinimo sistemas.

Pagrindimas

Ši rekomendacija svarbi, nes energetikos bendrija grindžiama piliečių ar vietos lygmens iniciatyvomis. Vis dėlto tikslios informacijos apie energetikos bendrijų veikimą ir finansavimą trūkumas gali atgrasyti kai kuriuos piliečius nuo tokių bendrijų steigimo. Be to, esamos energetikos bendrijos *de facto* nėra veiksmingos, o ES valstybių narių geografinė ir finansinė padėtis kartais labai skiriasi. Todėl turime užtikrinti, kad atitinkama informacija būtų prieinama visiems, ir stiprinti valstybių narių bendradarbiavimą, kad galiausiai galėtume kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas.

Vienas iš efektyviai energiją vartojančios energetikos bendrijos principų – vengti energijos švaistymo. Tai, kad energetikos bendrijos sistemose nėra energijos skirstytojų, šiandien trukdo pasiekti, kad energija visai nebūtų švaistoma. Turime užtikrinti, kad prie energetikos bendrijų būtų skatinami jungtis privatūs subjektai. Pavyzdžiui, Europos Komisija galėtų skatinti valstybes nares išduoti energijos vartojimo efektyvumo sertifikatus privačioms įmonėms, jei jos bendradarbiauja su energetikos bendrijomis. Taip pat turime sutelkti dėmesį į teigiamą ekonominį energijos nevaizavimo poveikį. Taip pat manome, kad reikia teisingai įkainoti bendrijų pagaminamos energijos perteklių.

Mūsų nuomone, vietos valdžios institucijos yra tinkamiausi subjektai investuoti dalį ES lėšų, kurias jos gauna energetikos bendrijoms remti, nes manome, kad piliečiai labiau pasitikės savo vietos valdžios institucijomis nei nacionaline vyriausybe. Vis dėlto vietos valdžios institucijos turėtų nepamiršti, kad energetikos bendrijos turi išlikti finansiškai prieinamos visiems, ir paskirstyti lėšas piliečiams pagal jų pajamas. Be to, vietos

valdžios institucijų valdomos lėšos galėtų padėti piliečiams pasinaudoti ekspertinėmis žiniomis, kad jie padidintų energijos vartojimo efektyvumą savo bendrijose, užuot investavę savo ar bendrijos santaupas. Be to, taip pat turėtume tiesiogiai suteikti įgaliojimus į energetikos bendrijas susibūrusiems piliečiams gauti tiesioginę prieigą prie šių ES lėšų ir jas valdyti.

Galiausiai, kai bus galima įvykdyti šias tris pirmiau nurodytas sąlygas, turėtume užtikrinti, kad energetikos bendrijos savo plėtrą grįstų principu „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“, įrengdamos pastatų izoliacijos priemones ir kurdamos šildymo ir vėsinimo sistemas, kurios galėtų padėti sumažinti iššvaistomos energijos kiekį.

Rekomendacija Nr. 10

Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnio masto vietinę energijos gamybą

Rekomenduojame skatinti energetikos bendrijas visose valstybėse narėse.

Europos Sąjunga ir valstybės narės turėtų bendradarbiauti teikdamos finansavimą ir ekspertines žinias energetikos bendrijoms remti. Ši pokytį galėtų paskatinti vietos valdžios institucijos.

Vienas iš pagrindinių energetikos bendrijų skatinimo aspektų – 2030 m. Europos energijos vartojimo efektyvumo direktyvoje nustatyti aiškūs tikslai. Privaloma energijos gamybos energetikos bendrijose stebėseną gali suteikti vertingų duomenų, reikalingų siekiant stebėti pažangą ir nustatyti tobulintinas sritis, naujus teisės aktus ir politikos tikslus. Labai svarbu įvairinti energijos išteklius visose valstybėse narėse, atsižvelgiant į jų ypatumus ir išteklius. Suvartojamos energijos kiekį rekomenduojame mažinti naudojant išmaniąsias technologijas (pvz., šviesos diodų lemputes, efektyvias šildymo sistemas).

ES taip pat turėtų sutelkti dėmesį į:

- sisteminius pokyčius, suteikiančius žmonėms galimybę taikyti principą „svarbiausia – energijos vartojimo efektyvumas“,
- vietos ir atsinaujinančiųjų išteklių energijos skatinimą,
- informuotumo didinimo, švietimo nuo ankstyvo amžiaus ir piliečių dalyvavimo skatinimą.

Pagrindimas

Ši rekomendacija svarbi siekiant apsaugoti mūsų aplinką ir išsaugoti mūsų planetą ne tik sau, bet ir būsimoms kartoms. Pasikliaudami vietos energetikos bendrijomis padidinsime energetinį saugumą ir energetinę nepriklausomybę Europoje ir paskatinsime kitokią gamybos ir vartojimo paradigmą.

Šia rekomendacija galima užtikrinti, kad visi Europos gyventojai turėtų priemonių kovoti su energijos nepriteklumi, padedant energetikos bendrijoms. Ši rekomendacija galėtų būti ne tik efektyvus energijos vartojimo sprendimas, bet ir būdas užtikrinti klestintį gyvenimą vietos bendruomenėse, skatinti visų jų narių dalyvavimą socialiniame gyvenime ir demokratiją.

Pastatai

Rekomendacija Nr. 11

Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemonės pastatuose

Rekomenduojame ES padėti valstybėms narėms užtikrinti, kad gerokai daugiau pastatų būtų renovuojama energijos vartojimo efektyvumui didinti. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama gyvenamiesiems pastatams.

Valstybės narės turėtų būti remiamos, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos renovuoti gyvenamuosius pastatus, kuriuose gyvena mažas pajamas gaunantys asmenys. Nacionalinio lygmens konkursai galėtų padėti rasti gerų sprendimų, kuriuos galėtų perimti ir kiti (pavyzdiniai projektai).

ES valstybių narių turėtų būti paprašyta siūlyti mokesčių lengvatas savininkams, kurių pastatuose daugiausia gyvena nuomininkai, gaunantys atitinkamos ribos nesiekiančias pajamas. Tai būtų gera paskata renovuoti namus. Turi būti užtikrinta, kad renovacija būtų naudinga ir nuomininkams, ir nuomotojams. Visų pirma reikia vengti nuomininkų išskeldinimo siekiant nustatyti didesnę nuomos mokesť.

Kiekvienam ES piliečiui (nuomininkui ar savininkui) turėtų būti suteikta galimybė nemokamai gauti patarimų dėl konkrečios energetinės savo būsto būklės (vieno langelio principu veikianti agentūra). Rekomendacijoje taip pat nurodomos galimybės teikti paramą ir subsidijas energetinei būklei pagerinti.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes:

- jau priimta daug ES direktyvų, taikomų viešiesiems pastatams (Energijos vartojimo efektyvumo direktyva), negyvenamiesiems pastatams (neseniai priimta Pastatų energinio naudingumo direktyva) ir visų rūšių naujiems pastatams (Pastatų energinio naudingumo direktyva). Taigi daugiausia dėmesio skiriama gyvenamiesiems pastatams;
- ES direktyvos gali būti veiksmingos tik tuo atveju, jei jos bus įgyvendinamos nacionaliniu ir vietos lygmenimis, kuriais pasiekiami individualių namų savininkai;
- daugelyje ES valstybių narių mažas pajamas gaunantys asmenys dažnai gyvena namuose, kuriuose energijos standartai ypač žemi, struktūrinės sąlygos prastos, o energijos kainos labai aukštos.

Transportas

Rekomendacija Nr. 12

Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams

Rekomenduojame Europos Komisijai reguliariai atlikti tyrimus, kad visose valstybėse narėse būtų padidintas miesto ir priemiesčių keleivinio transporto sistemų energijos vartojimo efektyvumas.

Tokie tyrimai turėtų apimti išsamų viešojo transporto sistemų elektrifikavimo ir patrauklumo aprašą ir vertinimą. Šis požiūris suteikia galimybę nustatyti esamų sistemų spragas ir trūkumus ir išskirti pavyzdinę praktiką, kurią valstybės narės galėtų taikyti.

Remdamasi tyrimo rezultatais, Europos Komisija galėtų nustatyti įvairias subsidijas valstybėms narėms, kad prireikus jos galėtų investuoti į savo transporto sistemų patrauklumo didinimą ir elektrifikavimą. Tyrimu turėtų būti remiamasi kaip dabartinės padėties lyginamąja analize ir jis padės Europos Komisijai nustatyti tikslus visai Europai. Vykdamas nuolatinę stebėseną sudaromos palankesnės sąlygos nuolat gerinti sistemos veikimą ir didinti energijos vartojimo efektyvumą.

Pagrindimas

Šia rekomendacija siekiama pagerinti gyvenimo kokybę optimizuojant viešąjį transportą, kuris yra labai svarbus kasdienei veiklai ir efektyviau vartoja energiją nei individualūs automobiliai. Atlikę šį tyrimą tikimės praktinių rezultatų, palengvinsiančių energijos vartojimo efektyvumo principų įgyvendinimą. Nors viešasis transportas yra veiksmingesnis nei individualūs automobiliai, iš to, kad jis nėra pakankamu mastu naudojamas, matyti, kad yra kliūčių, kurias reikia pašalinti. Europos Komisija turi ištirti tokio nepakankamo naudojimo priežastis.

Užtikrindami, kad viešasis transportas būtų efektyvesnis, patogesnis ir prieinamesnis, galime pagerinti jungčių kokybę ir sumažinti ekonominį bei CO₂ poveikį, taip skatindami daugiau žmonių rinktis viešąjį transportą, o ne privačias transporto priemones. Be to, atsižvelgiant į didelę gyventojų koncentraciją miestų teritorijose, tyrime būtų galima pasiūlyti ateičiai pritaikytus transporto rūšių derinius, kurie padėtų padidinti energijos vartojimo efektyvumą, o tai būtina, atsižvelgiant į klimato kaitą. Šio požiūrio pridėtinė vertė yra ta, kad juo atsižvelgiama į individualų ir kolektyvinį transportą, taip pat į būsimą transporto rūšių raidą. Jis suteikia įžvalgų apie konkrečius įvairiose ES valstybėse narėse pastebėtus atvejus.

Rekomendacija Nr. 13

Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“

Rekomenduojame skatinti įmones ir gyventojus naudotis traukiniais, kad būtų efektyviau vartojama energija. Šiuo tikslu rekomenduojame:

1. elektrifikuoti traukinių linijas, kad būtų sumažintas išmetamas anglies dioksido kiekis;
2. modernizuoti geležinkelių infrastruktūrą;
3. skaitmenizuoti kelionių planavimą ir bilietų pirkimą, kad keleiviams būtų kuo patogiau;
4. standartizuoti geležinkelius tarp valstybių narių ir integruoti juos į vietos transporto sistemas;
5. pritaikyti tvarkaraščius, kad būtų užtikrintas trumpesnis kelionės laikas;
6. skatinti keliones traukiniu, kad būtų galima konkuruoti su trumpųjų nuotolių oro transportu ir autobusais:
  - trumpesnis kelionės greituoju traukiniu laikas;
  - geresnės sąlygos, pvz., restorano vagonas, belaidis tinklas, miegamieji vagonai ir kt.;
  - visuose traukiniuose leidžiama vežti didesnę bagažą ir dviračius;
7. užpildyti traukinius taikant prieinamas kainas:
  - specialių bilietų pardavimo skatinimo priemonės: bilietai šeimoms, studentams, vyresnio amžiaus žmonėms, neįgaliesiems, mažas pajamas gaunančioms grupėms;
  - užtikrinti, kad krovinių gabenimo kaina būtų įperkama;
8. atidaryti geležinkelio linijas, kurių eksploatavimas nutrauktas, t. y. uždarytas užleistas linijas;
9. sujungti ES pakraščius;
10. kad būtų lengviau įgyvendinti visus šiuos pasiūlymus, rekomenduojame didinti investicijas ir subsidijas:
  - skatinti trumpalaikes privačias investicijas, kartu išlaikant bendrą viešą nuosavybę ir kontrolę;
  - apmokestinti iškastinį kurą, įskaitant aviacinius degalus.

Pagrindimas

Ši rekomendacija yra svarbi, nes kelionės ir krovinių judėjimas geležinkeliais yra pagrindinės sritys, kuriose galima greitai padidinti energijos vartojimo efektyvumą. Dėl savo ekologijos, ekonomikos ir technologijų ateities turime imtis veiksmų. Todėl

rekomenduojame keleivių ir krovinių vežimą padaryti patrauklesnį ir efektyvesnį. Kad tai pasiektume, turime veikti Europos lygmeniu.

Forume dalyvaujančių piliečių vertinimo rezultatai

Nr.	Rekomendacijos pavadinimas	Paramos lygis	Pritarimo lygis
8	Optimizuoti ir plėtoti tinklo sistemą nuo gamintojo iki galutinio vartotojo taip, kad ji būtų palanki atsinaujinantiesiems energijos ištekliams	5,25	96 %
3	Didinti energetinę nepriklausomybę ir energijos vartojimo efektyvumą, tampant pasaulinio masto pavyzdžiu	5,18	92 %
9	Teikiant informaciją ir finansinę paramą padėti ES piliečiams kurti į energijos vartojimo efektyvumą orientuotas energetikos bendrijas	4,96	91 %
11	Dar platesniu mastu diegti energijos vartojimo efektyvumo priemones pastatuose	4,89	90 %
4	Pasiekti energijos vartojimo efektyvumo tikslus, stiprinant kiekvieno gebėjimą veikti	4,87	87 %
12	Didinti viešojo transporto patrauklumą keleiviams	4,83	91 %
2	Finansavimu užtikrinti vienodą teisę į energinę būsto renovaciją	4,73	87 %
1	Įgalinti vartotojus efektyviai vartoti energiją	4,71	84 %
10	Kurti efektyviai energiją vartojančias bendrijas, taip skatinant atsakingą vartojimą ir didesnio masto vietinę energijos gamybą	4,64	84 %
13	Visoje Europoje užtikrinti efektyviausiai energiją vartojantį transportą: prekes gabenti ne keliais, žmones vežti ne lėktuvais, o diegti principą „pirmiausia – geležinkelis“	4,55	79 %
6	Gerinti kvalifikuotos darbo jėgos padėtį ES energijos vartojimo efektyvumo sektoriuje	4,49	82 %
7	Užtikrinti ateitį vykdant ekologinį švietimą	4,48	82 %
5	Valdyti ir stebėti ES direktyvų įgyvendinimą	4,19	72 %